

**100 de ani de la nasterea Profesorului biolog George D. Vasiliu
– o valoare insuficient evaluata**

Constantin NICOLAE-DĂNESCU¹

Summary: This short biographical paper presents the life and work of Professor and biologist George D. Vasiliu. Although well known among European biologists, the Professor George D. Vasiliu (1908 – 1989) was marginalized during the communist regime in Romania, and therefore his name and ample work is almost unknown in Romania.

Profesorul George D. Vasiliu s-a nascut la 5 mai 1908 in satul Dobrogostea, astazi apartinand comunei Merisani dintre Pitesti si Curtea de Arges. Dupa o viata inchinata stiintei, in ciuda piedicilor intampinate din diverse parti, inchide ochii 81 de ani mai tarziu, la 7 iulie 1989, tot pe meleaguri argesene, lasand in urma o opera vasta si bine fundamentata stiintific si din pacate insuficient cunoscuta publicului larg. Ca un exemplu putem spune ca la 20 ani de la disparitia sa patru lucrări importante pentru știința românească se afla inca in stadiul de manuscris așteptând tipărul.

A absolvit Facultatea de Stiintele Naturii din Bucuresti si a continuat specializarea la Universitatea din Iena, in Germania, ca bursier al statului roman, fiind recomandat de Grigore Antipa. Obtine diploma de absolvire, in 1929, cu Magna cum laudae. In 1931 sustine doctoratul cu teza “Pestii din Ceylon”, avandu-l coordonator pe profesorul Ludwig Hermann Plate, discipol si continuator al lui Ernst Haeckel. Teza respectiva despre pestii din Ceylon este considerata ca prima de acest gen din lume.

Dupa doctorat s-a specializat in biologie marina in insula Helgoland din Marea Nordului, continuandu-si studiile la Frankfurt si ulterior la Viena, Traismauer, Neapole, Monaco si Paris.

Ca doctor în biologie al Universității de la Iena, George D. Vasiliu a fondat in 1933 revista „*Notationes Biologica*”, revista sustinuta din fonduri personale. In aceasta revista au

¹ Profesor pensionar - Pitești

publicat nume mari ale biologiei romanesti, printre care trebuie amintiti Petre Banarescu si Mihai Bacescu. Din nefericire revista a fost desfiintata in 1948 odata cu „noua lege” a presei de atunci. Chiar ani si decenii de la desfiintare Profesorul Vasiliu avea inca sa mai primeasca cereri pentru aceasta revista de la diversi biologi din lume.

Profesorul George D. Vasiliu a participat la întocmirea legilor privind vânătoria și pescuitul in Romania concepend un sistem de protecție a bunurilor de patrimoniu de domeniul biologiei. Domnia sa a facut si primele cercetari stiintifice piscicole in lacul de acumulare Vidraru (jud. Arges), sustinut de firma Sandoz, folosind pentru intaia oara sistemul de hranire cu cutiile Vibert.

In 1937 a fost decorat de catre regele Carol al II-lea cu titlul de ofiter in grad de Cavaler pentru aportul sau in domeniul biologiei romanesti.

Printre funcțiile ocupate trebuie amintită cea de prim director științific, director de sectie si director general la Institutul de Cercetări Piscicole al României, intre 1941 si 1949, pozitie din care a fost arestat „pentru subminarea economiei naționale”. Cu aceasta ocazie peste douazeci dintre subalternii sai au infruntat acea decizie aberanta si au semnat un protest ce demonstra ca directorul George D. Vasiliu era nevinovat. Aceasta arestare pe motive politice, in care avea un rol important si prietenia cu nume precum Constantin C. Giurescu, avea sa il coste totusi patru luni de detentie la sediul Securitatii si ulterior la Vacaresti.

A fost achitat, insa acest lucru nu i-a adus si reabilitarea in pozitia de director al Institutului de Cercetari Piscicole. De asemenea dupa arestare nu a mai avut drept de semnatura, lucrarile sale intre 1949 si 1964 fiind publicate cu autori falsi sau „coautori”, ca in cazul „*Ihtiologiei Romanesti*”. Din pricina unui astfel de „coautor” (nul stiintific dar impus de regimul politic) la aceasta lucrare, Academia Romana avea sa ii refuze un premiu post-mortem..

Multi cunoscuti erau uimiti de aceste compromisuri, insa Profesorul George Vasiliu considera de importanta ca lucrarea sa vada lumina tiparului, chiar cu acest pret, cunoasterea stiintifica fiind mai importanta. Din pacate acesti coautori au reclamat si si-au insusit o buna parte din merite, numele Profesorului George D. Vasiliu trecand intr-un con de umbra complet nemeritat.

Dupa arestarea din 1949 si pana la sfarsitul vietii Profesorul George D. Vasiliu a fost in atentia Securitatii pentru legaturile sale cu organizatiile stiintifice internationale, precum si biologi sau alti oameni de stiinta din afara granitelor Romaniei.

Pana in 1978, cand printr-o minune i-a fost aprobata participarea la Congresul international de Ornitologie de la Berlin, nu i s-a mai permis participarea la nici un congres stiintific din afara granitelor tarii.

Fratele sau, medicul Cornel Vasiliu, specialist in ecologie stabilit in Franta, a fost contactat in 1964 de catre autoritatile romane pentru a-l consulta pe Gheorghiu-Dej, ocazie cu care i se promisese Profesorului George D. Vasiliu permisiunea de a parasii tara spre continuarea

muncii stiintifice intrerupte in 1949 cu ocazia arestarii abuzive. Promisiunea nu a fost onorata, insa Profesorul, in speranta plecarii, si-a vandut mare parte din biblioteca sa de mare valoare, lucru pe care avea sa-l regrete pe tot restul vietii.

In ciuda cenzurii drastice din perioada regimului comunist, Profesorul Vasiliu a reusit transmiterea, sub forma unei corespondente stiintifice, a unor texte catre Institutul Smithsonian American, a unui volum intitulat „*Systema Avium Romaniae*” spre publicare la Paris, precum si colaborarea la reviste de specialitate ca: *L’homme et l’oiseau* sau la lucrarea *Traité de Zoologie* a lui P. Grasse.

Aceiasi cenzura i-a impus in lucrarea „*Biologi din Romania*” eliminarea biologilor plecati din tara, iar dupa delatiuni din partea unor rauvoitori, lucrarea a fost oprita de la tiparire, desi initial aprobata, dupa acelasi mod de „lucru” care ii oprise in 1949 publicarea lucrarii „*Istoria Hidrobiologiei Românești*”.

In ultima instanta, spre sfarsitul anilor 80, ornitologul maghiar L. Kalaber - care il considera drept mentor stiintific pe Profesorul Vasiliu - a incercat publicarea la Targu-Mures a lucrarii „*Biologi din Romania*”, lucru ce avea sa aduca alte delatiuni terminate cu investigatii ale Securitatii. Aceasta a fost ultima tentativa de tiparire a lucrarii pe parcursul vietii Profesorului Vasiliu.

Incepand cu 1969 a fost profesor al Institutului de Invatamant Superior din Pitești.

Printre societatile din care a facut parte se numara Academia de Stiinte din Romania, Colegiul Naturalistilor din Romania (unde a fost secretar general), Societatea de Zoologie din Franta (la propunerea lui Emil Racovita), Societatea Internationala de Theriophilaxie, Societatea Internationala de Limnologie, Societatea Internationala de Ornithologie (cu sediul la Paris), al Comisiei Vertebrate-Cephalopode, si Comisiei pentru Explorarea Marii Mediterane unde a colaborat cu Jacques-Yves Cousteau.

Nascut la tara, avand o rezistenta si o hotarare deosebita, a reusit sa il uimeasca pe chirurgul Dan Setlacec, care l-a operat la varsta de 79 de ani si l-a gasit, la scurt timp dupa operatie, inconjurat de documentele „*Istoriei ihtiologiei românești*”, ocupandu-se de revizuirea lor pentru tipar.

Profesorul Vasiliu a scris peste 350 de lucrari cunoscute atat in tara cat si in strainatate, fiind singurul roman care figureaza in dictionarul P. Grasse. Dintre aceste lucrari amintim doar : „*Systema Vertebratica Romaniae*”/Bacău/1968 și „*Vertebratele lumii*”, dictionar în 14 limbi, din păcate rămas nepublicat.

A fost un bun istoric al biologiei romanesti fiind autorul a numeroase lucrari dintre care mentionez: „*Istoria hidrobiologiei românești*” - 1949, „*Istoria Ihtiologiei românești*” - 1987, „*Biologi din România*”, publicata post-mortem in 2001.

Dintre cartile sale, in strainatate inca este foarte cautata „*Sistema Avium Romaniae*”.

In elaborarea lucrarii „*Biologi din Romania*”, de un esential ajutor i-a fost sotia sa, Mariana Vasiliu – Senila, ce i-a stat de altfel alaturi si la elaborarea celorlalte lucrari (corectura, grafica, indexuri alfabetice, ilustratii, etc).

Dupa cum se poate vedea in fotografia de mai jos, domnia sa a contribuit in mod deosebit si la partea grafica a primelor numere ale revistei noastre.

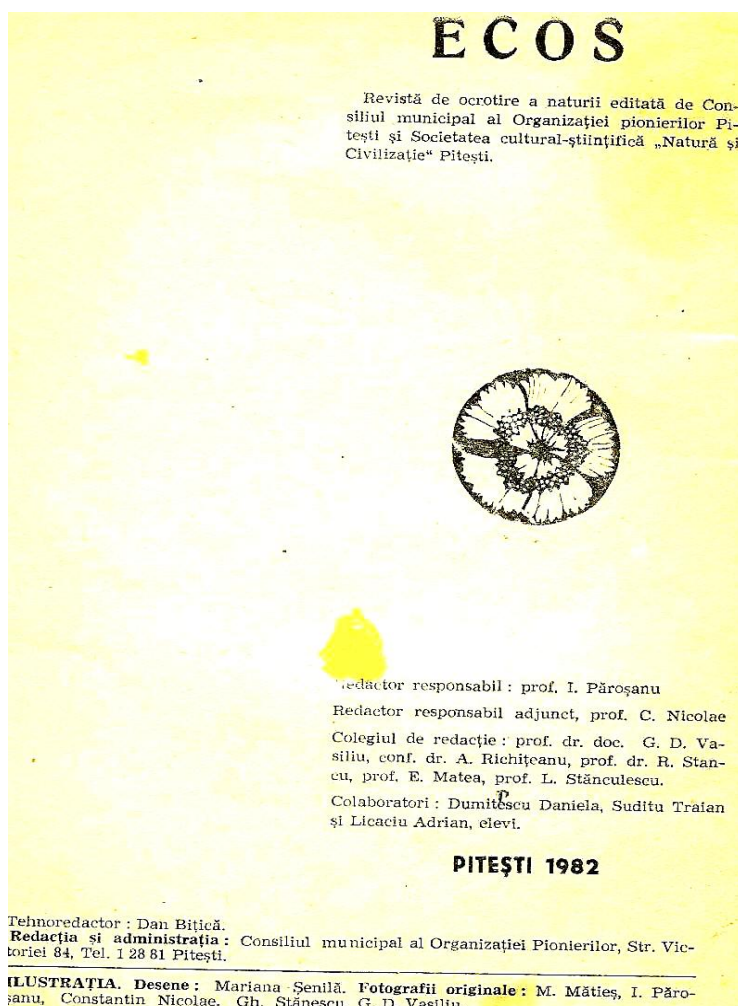

Foto 1. – Pagina de garda a Revistei ECOS din 1982

Profesorul Vasiliu a avut o biblioteca de specialitate foarte valoroasa pe care ar fi dorit sa o lase Muzeului Judetean Arges sau Universitatii din Pitesti, insa a lipsit interesul forurilor locale pentru acest aspect.

Dupa decembrie 1989, s-a facut mult caz de "Fiii Argesului", dar se neglijau din varii motive multe mari valori, poate mai putin vizibile in presa si cu o viata mai putin "savuroasa" pentru media aflata in goana dupa senzational si "forma" (in detrimentul continutului, al fondului). Astfel personalitati reprezentative nu numai pentru Arges, dar si pentru Romania, risca se se piarda in uitare.

Din fericire, biblioteca si toate materialele Profesorului Vasiliu nu s-au pierdut, trecand in patrimoniul Muzeului Judetean Bacau.

Ne alaturam convingerii ca biblioteca acestui mare om de stiinta, precum si arhiva sa, ar fi trebuit sa ramana in Pitesti, pe plaiurile natale ale autorului, constituind o valoare inestimabila. Cu toate acestea, este bine ca ele exista inca, sunt inca parte a patrimoniului national si pot fi studiate chiar in alta zona tarii, in original.

Astfel cu sprijinul D-lui Neculai Barabas, director al Complexului Muzeal Bacau speram ca vor mai fi tiparite din lucrarile ramase in manuscris.

Dincolo de date si cifre, se afla o munca asidua, de o viata, concretizata in lucrari stiintifice, cercetari de interes national si international, materiale documentare bogate si o biblioteca impresionanta, precum si patru lucrari in manuscris (in 1989: „*Dictionarul biologilor din Romania*”, „*Vertebratale lumi*”i, „*Mamiferele Romaniei*” si „*Istoria hidrobiologiei romanesti*”).

Dintre cei care mai pot relata despre viata si experientele Profesorului George D. Vasiliu cea mai importanta sursa de informatie este sotia sa, D-na Mariana Vasiliu-Senila, cea care a relatat recent in Revista „Arges” (articolele „A trai langa un om exceptional” si „De amicitiae” din numerele pe anii 2007-2008) toate piedicile si intarzierile prin care au fost sortite sa treaca atat operele stiintifice, cat si autorul lor. In acelasi timp, marturia domniei sale constituie un exemplu si un model pentru cei ce doresc sa se documenteze pe acest subiect.

Profesorul George D. Vasiliu a fost un bun coleg si un om deschis dialogului cu cunoscutii indiferent de varsta si rang stiintific, straduindu-se sa medieze diverse dispute si sa faciliteze dialogul si comunicarea stiintifica. A avut onoarea sa fie alaturi de mari personalitati nationale si internationale ca: Jacques-Yves Cousteau, Lorentz Konrad, Rosetti-Balanescu, M. Sadoveanu, I. Pop, G. Antipa, Emil Racovita, Grigore Moisil, C. Botas si altii.

Stia sa-si trieze prietenii, cartile si colaboratorii. Dintre prieteni trebuie amintiti in mod deosebit istoricul Constantin C. Giurascu si pictorul Ion Tuculescu cu care avea multe subiecte de discutie din biologia Marii Negre.

Chiar daca lucrarile vor fi studii de referinta in stiintele biologice romanesti sau mondiale, viata si personalitatea domniei sale raman intr-un con de umbra nemeritat. Lipsa de interes a autoritatilor este revoltatoare si speram ca articolul de fata va fi de folos pentru o mai buna gestionare ulterioara a valorilor noastre.

Deasupra tuturor lucrarilor stiintifice, vorbim de viata unui om inchinata stiintei si cunoasterii, de tarie de caracter si determinare, de putere de a lupta si de o minte limpede. Profesorul George Vasiliu reprezintand un model de cercetator, cutezator, organizator si pedagog. Noi, cei ce l-am cunoscut, il vom regreta pentru calitatile sale umane, ca om de stiinta, bun roman si personalitate cu un extraordinar bagaj de cunostinte.

În luna mai 2008, Academia Română a cinstit memoria Profesorului George D. Vasiliu, aniversându-l la un veac de la naștere.

Nota : Personal, dar si unii dintre colaboratori, il consider pe profesorul George Vasiliu drept parinte al revistei ECOS elaborata in urma unei intense analize impreuna in biroul domniei sale de studii, bun locas de adunare pentru unele dintre personalitatile vremii, pe care am avut onoarea sa le cunosc (St. Negrea, Petre Banarascu, Nicolae Boscaiu, etc).

ETERNA RECUNOSTINTA !